

Uit de collectie

HET FOTOALBUM VAN DE TENTOONSTELLING 'VOORHEEN EN THANS'

**Zitkamer, inrichting
omstreeks 1850.**

K.M. Veenland-Heineman

In de collectie wordt een album bewaard met foto's van de jubileumtentoonstelling 'Voorheen en Thans', die van 14 t/m 17 september 1927 is gehouden ter gelegenheid van het 20-jarig bestaan van de Zeister Industrie- en

Huishoudschool. Dankzij de foto's en berichten in de lokale kranten krijgen we een goed beeld van deze belangrijke gebeurtenis in Zeist.

Zitkamer, ingericht door de firma Pander en Zonen, 1927.

Slaapkamer, inrichting omstreeks 1850.

ZEISTER INDUSTRIE- EN HUISHOUDSCHOOL

Het huishoudonderwijs in Zeist begon in 1907 in een sober lokaal van de gasfabriek met een paar lesuren per week voor 6 meisjes, de zogenaamde 'Kookschool'. In 1914 werd de vereniging 'Zeister Kook- en Huishoudcursus' opgericht; in 1919 gewijzigd in 'Zeister Industrie- en Huishoudschool'. Twintig jaar na de start was de kookschool uitgegroeid tot een onderwijsinstituut van grote betekenis, gehuisvest in een modern schoolgebouw aan de Tulpstraat, waar twaalf leraressen elk jaar meer dan 12.000 lesuren onderwijs gaven 'aan een groote schare leerlingen tot heil van tal van gezinnen', aldus De Zeister Courant.¹

HUIS KERSBERGEN

De foto's in het album zijn uniek, niet alleen omdat deze de jubileumtentoonstelling laten zien, maar ook vanwege de bijzondere locatie: Huis Kersbergen. In 1927 was Kersbergen aan de Utrechtseweg eigendom van de heren Meeuwenberg, Van

Straalen en Van Wijk, die de buitenplaats kort tevoren hadden aangekocht van de laatste particuliere bewoners, de familie Crommelin, met de bedoeling er een woonwijk te bouwen. Het plan daarvoor was op 18 augustus 1927 in de gemeenteraad goedgekeurd.

Het onbewoonde huis vormde een prachtig decor voor de tentoonstelling, omdat het 'voorheen' hier nog aanwezig was. Ook was het een unieke kans voor velen om het huis van binnen te bekijken. Kersbergen is in 1934 gesloopt.²

DE TENTOONSTELLING

Het doel van de tentoonstelling was om het belang van goed huishoudonderwijs onder de aandacht te brengen van een groot publiek. Dat is gelukt. De reclame voor het evenement in de vorm van advertenties en voorbeschuwingen in de kranten was zo effectief, dat 5000 bezoekers de tentoonstelling hebben bezocht. Vanwege de grote belangstelling moest de vierdaagse tentoonstelling met twee dagen worden verlengd. Eén van de be-

zoeksters was H.M. de koninginmoeder (koningin Emma), in gezelschap van haar hofdame, de Zeister freule Henriette van de Poll, en C.S. Sixma baron van Heemstra, haar particulier secretaris.

Wat stond er vooraf in de krant? De Zeister Courant van 27 augustus 1927³ bericht dat de voorbereidingen voor de Jubileumtentoonstelling in volle gang zijn en dat 'behalve een woninginrichting uit de vorige eeuw en een keurige moderne woninginrichting, zoowel voor een gezin met, als voor een gezin zonder dienstbode, benevens een gezellige zit-slaapkamer voor alleen-wonenden, zullen ook de twee tuinen, aan te leggen door de afd. Zeist van de Kon. Ned. Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde zeker veler bewondering verdienen. ... Natuurlijk dat op deze jubileumstentoonstelling der school ook voor het werk der leerlingen een plaats wordt ingeruimd, terwijl de leerlingen zelf, door zang- en gymnastiek-uitvoeringen tot de gezelligheid der tentoonstelling hopen bij te dragen. ... tenslotte wordt ... een ge-

zellige theesalon ingericht, waar door de leerlingen der school, een smakelijk kopje thee zal worden geserveerd.'

Bij de opening werden de genodigden, waaronder het college van B en W en enige raadsleden verwelkomd door de presidente van het bestuur, mevrouw Van Romondt Vis-Quarles de Quarles, die een korte inleiding op de tentoonstelling gaf. De tentoonstelling wilde *'naast een terugblik in het verleden aan de huisvrouwen toonen, hoe zij haar taak op de meest praktische wijze kunnen verrichten, waartoe ook de uitvindingen van den laatsten tijd hier worden gedemonstreerd.'* Mevrouw Van Tuyll van Serooskerken-baronesse van Lynden, echtgenote van de burgemeester, opende de tentoonstelling en sprak de hoop uit, dat *'nog veel meer moeders de beteekenis van het huishoudonderwijs zullen leeren inzien en haar dochters laten profiteren van de lessen aan de Zeister Industrie- en Huishoudschool tot heil van het later te vormen gezin en daarmee het gezinsgeluk'*.

De bezoekers zagen vertrekken met diverse functies, zoals zitkamers,

eetkamers, slaapkamers en keukens, ingericht volgens de mode van omstreeks 1850 of ingericht met moderne meubels en eigentijdse apparatuur. De tegenstelling 'voorheen' en 'thans' kwam ook tot uitdrukking in de kleding van figuren. Aan de inrichting hadden verschillende bedrijven een bijdrage geleverd. Gedekte tafels waren verzorgd door de firma's Hirsch, Van Gelder en Muller uit Amsterdam en de Zilverfabriek Gerritsen en Van Kempen en de Gerofabriek uit Zeist. De bloemen waren afkomstig van Meeuwenberg uit Zeist. De inrichting van de moderne zit- en slaapkamer (*'hypermoderne meubeleering'*) kwam van de firma Pander en Zonen uit Amsterdam, die zich kenmerkte door *'de rechte lijn, de sobere vorm, de fijne kleuren en het praktische'*. In de keuken demonstreerden de firma's Van de Bosch uit Zeist en Meyes en Howeler uit Amsterdam de modernste keukenhulpen (*'men sluit den koffiemolen of de slijpmachine maar even op den ommezien'*). Naast de grote keuken

was een kleine keuken *'voor de huisvrouw zonder hulp'* ingericht. De firma Kraan uit Zeist had een klein zit-slaapkamertje geleverd met een opklapbed en wastafel, die overdag achter een gordijn verdwenen.

Andere Zeister bedrijven, die een bijdrage leverden, waren de firma's Gadellaa, Kersbergen en D. Korstanje met elektrische apparaten, verwarming, sanitair en fornuizen.

Tenslotte waren vertrekken ingericht met de resultaten van de leerlingen van de school en met informatie over verzorging en opvoeding door het Rotterdamsche Museum voor Ouders en Opvoeders.

In de Oranjerie had de N.V. Figi een theeschenkerij ingericht en in het park waren twee modeltuinen in oude en nieuwe stijl aangelegd door de afdeling van de Koninklijke Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, de firma Abbing en Zonen en de heer D. Meeuwenberg.

HET FOTOALBUM

Op het titelblad van het in leer ge-

Slaapkamer, ingericht door de firma's Pander en Zonen en Gadellaa, 1927.

De oude keuken in het onderhuis van huis Kersbergen laat de 19de-eeuwse situatie zien, die in 1927 nog aanwezig was.

Keuken, ingericht met moderne apparatuur, 1927.

bonden album staat in sierlijke letters geschreven: *Aangeboden door het Comité van de tentoonstelling "Voorheen en Thans" en de Leeraresen van de Zeister Industrie- en huishoudschool ter herinnering aan de tentoonstelling van 14-20 september 1927 in Huize Kersbergen te Zeist.* Het is niet duidelijk aan wie het album is aangeboden.⁴

In 17 fraaie foto's wordt een indruk gegeven van de tentoonstelling. Doel was om de tegenstelling te laten zien tussen het ouderwetse en het moderne huishouden. Bijzonder is dat het album ook een uniek beeld geeft van het interieur van huis Kersbergen, enige jaren voor de sloop.

Noten

1. www.geheugenvanzeist.nl/collecties. *De Zeister Courant*, zaterdag 17 september 1927, 17de jaargang, no.47, met verslag van de opening en beschrijving van de tentoonstelling.
2. Voor de geschiedenis van Kersbergen tot en met de sloop in 1934: R.P.M. Rhoen, 'De nieuwe haven bij Kersbergen', *Seijst* 22 (1992), nr.4, p.77-98.
3. www.geheugenvanzeist.nl/collecties.
4. Mogelijk is het afkomstig van de burgemeestersfamilie Van Tuyll van Serooskerken.